

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії **Бервено Софія Миколаївна**, 1998 року народження, громадянка України,

освіта вища: закінчила у 2020 році Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна за спеціальністю 051 «Економіка»,

аспірантура денної форми навчання у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна МОН України, м. Харків

виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Економіка».

Разова спеціалізована вчена рада утворена наказом Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна МОН України, м. Харків, від «30» червня 2026 року № 0114-1/291, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Соболєва Володимира Михайловича, доктора економічних наук, професора, професора кафедри економічної теорії та економічних методів управління економічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Рецензентів - Коровіної Наталі Валентинівни, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри економічної теорії та економічних методів управління економічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Чатченко Тетяни Вікторівни, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри економічної теорії та економічних методів управління економічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Офіційних опонентів - Савицької Наталії Леонідівни, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри маркетингу, управління репутацією та клієнтським досвідом Державного біотехнологічного університету;

Островського Ігоря Анатолійовича, кандидат економічних наук, доцента, доцента кафедри економіки та маркетингу Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова

на засіданні «27» серпня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Бервено Софії Миколаївни

на підставі публічного захисту дисертації «Соціально-економічна рівність та нерівність в умовах цифрової трансформації»

за спеціальністю (спеціальностями) 051 Економіка.

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна МОН України, м. Харків

Науковий керівник - Гриценко Андрій Андрійович, доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису державною мовою. Наукова новизна результатів дослідження, отриманих особисто здобувачкою, полягає в наступному:

вперше:

- обґрунтовано, що соціально-економічна нерівність є комплексною формою багатofакторного відчуження, характер і динаміка якого детермінуються положенням індивіда в структурі соціальної стратифікації. Поглиблення цієї нерівності суттєво посилює процеси поляризації суспільства та зумовлює деградацію людського капіталу. Доведено, що в умовах цифровізації нерівність трансформується у стійкий цифровий розрив. Цей феномен функціонує як механізм відчуження персональних даних, часових та матеріальних ресурсів індивіда, що призводить до обмеження його соціальної суб'єктності та інституціоналізації відтворюваної нерівності між різними соціальними групами (с. 34-36);

- розкрито сутність процесу кумулятивного нагромадження нерівності, яке концептуалізовано як тривимірне розширення базової матриці розподілу суспільного продукту: вертикальне (міжпоколінська нерівність), горизонтальне (виникнення її нових

структурних форм) та експансивне (проникнення нерівності в позаекономічні сфери життєдіяльності). Обґрунтовано, що інтеграція цих вимірів зумовлює ефект системної конвергенції, за якого синергетична взаємодія та взаємовплив різних форм розшарування запускають механізм самопосилення нерівності, надаючи їй нових системних властивостей та інституційної стійкості (с. 80);

- введено у науковий обіг категорію «резильєнтність рівності», що характеризує такий стан соціально-економічної системи, при якому панують інститути рівності, а матрицею ментального конструкту суспільства виступає соціальна справедливість, на основі якої вибудовуються стратегії рівності, та категорію «резильєнтність нерівності», що характеризує такий стан соціально-економічної системи, при якому панують інститути нерівності, а ментальний конструкт суспільства відбиває схильність до підтримки існуючого порядку, забезпечуючи інституційний супровід нерівності (с. 171-172);

удосконалено:

- класифікацію форм нерівності за трьома базовими критеріями: функціональним (фундаментальні та інструментальні форми), просторовим (локалізація на глобальному, національному, регіональному та периферійному рівнях) та темпоральним (нова та міжпоколінська нерівність) (с. 59-61);

- трактування складного феномену соціально-економічної нерівності через розуміння спільно-розділеного характеру соціальної та економічної складової нерівності, де економічна складова віддзеркалює специфіку розподільчих відносин, а соціальна - рефлексію-відношення до особливостей цього розподілу, що збагачує уявлення про співвідношення економічного і соціального в розподілі (с. 58-59);

- трактування екосистеми забезпечення соціально-економічної рівності як динамічної, самоорганізовуваної системи інститутів, суб'єктів, ресурсів та зв'язків, які інтегрують процеси виробництва, розподілу, обміну й споживання на техніко-технологічному, господарському та соціальному рівнях задля досягнення інклюзивного розвитку суспільства, що супроводжується синергетичним ефектом (внаслідок цільової конвергенції її елементів) та мережевим ефектом, який через міжрівневу інтеграцію (мікро-, мезо-, макро-) забезпечує мультиплікацію позитивних результатів соціоекономічних трансформацій (с. 192-196);

дістали подальшого розвитку:

- класифікація чинників соціально-економічної нерівності шляхом декомпозиції її фундаментальних (доходи, розподільчі відносини, накопичення капіталу, відносини між працею та капіталом, власність, економічна влада, належність до соціальних груп, умови праці, демографічні параметри відтворення населення тощо) та актуальних елементів (інформаційне привласнення, інформаційне відчуження, освіта, накопичення цифрового капіталу, кризи, епідемії, етнокультурні характеристики населення, нестандартна зайнятість, соціальні ролі та статуси, трансформації ринку праці тощо) (с. 76-78);

- характеристики процесу інституціоналізації нерівності як шляху закріплення певних форм відчуження через формальні (формалізація нерівності, законодавче закріплення відчуження) та неформальні канали (виправдання нерівності як такої («ідеологія нерівності»), популяризація позитивних властивостей нерівності, закріплення соціальних ролей) (с. 186-187).

Усі отримані наукові результати є одноосібним доробком здобувачки та отримані нею самостійно.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, є достовірними і науково обґрунтованими, що знаходить своє підтвердження у відповідальному і мотивованому використанні законодавчої бази та нормативних документів, значного масиву наукової інформації та достовірних статистичних та первинних даних, оброблених з використанням наукових методів дослідження, у підкріпленні отриманих висновків і рекомендацій фактичним матеріалом, розрахунками та науковими доказами, у критичному використанні наукових досліджень багатьох зарубіжних та вітчизняних авторів за обраною проблематикою.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони поглиблюють наукові уявлення про соціально-економічну рівність та нерівність як системні чинники та критерії соціально-економічного розвитку. Викладені в роботі теоретико-методологічні підходи щодо розкриття сутності та встановлення взаємозв'язків досліджуваних понять можуть бути використані у викладанні економічних дисциплін

Економічна теорія, Макроекономіка, Економіка розвитку, Соціальна економіка тощо в закладах вищої освіти.

Пропозиції авторки, спрямовані на удосконалення системи забезпечення справедливого розподілу, можуть бути використані при розробці заходів соціальної та економічної політики України в галузі доходів, соціального захисту та розвитку людського потенціалу.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Бервено С. М. повністю відповідає спеціальності 051 «Економіка», за якою вона подана до захисту, оскільки в ній досліджено структурні та параметральні закономірності розвитку, багатовекторні впливи та зміни соціально-економічної рівності та нерівності в умовах цифрової економіки.

Здобувачка має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них 7 статей за темою дисертації у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, що мають активний ідентифікатор DOI, та тези доповідей на трьох міжнародних науково-практичних конференціях.

Результати дослідження у достатній мірі висвітлені у статтях автора. Всі статті зі співавторами мають відповідне обґрунтування приналежності отриманих наукових результатів кожному зі співавторів:

1. Бервено С.М., Бервено О.В., Броницький О.М. Актуалізація інституційної методології дослідження економічної безпеки в умовах глобальної невизначеності. *Комунальне господарство міст*. 2023. Вип. 2 (176). С. 19-28.

DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2023-2-176-19-28>

URL: <https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/6106>

Ключові слова: економічна безпека, національна безпека, інститути, інституційні пастки, інституційна система, інституційна архітектура, економічний розвиток.

Особистий внесок Бервено С. М.: розкриття взаємозв'язків економічної безпеки та соціально-економічної нерівності; аналіз інституційних чинників економічної безпеки держави

Особистий внесок Бервено О. В.: підбір джерел для написання статті, визначення мети та остаточне редагування тексту.

Особистий внесок Броницького О. М.: аналіз чинників та складових економічної безпеки на мікро- та макрорівнях.

2. Бервено С.М., Бервено О.В., Злобін В.Ю. Соціально-економічна нерівність в Україні у вимірі показників глобальних індексів. *Комунальне господарство міст*. 2024. Вип. 7 № 188. С. 7-14.

DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2024-7-188-7-14>

URL: <https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/uk/article/view/6427/6348>

Ключові слова: нерівність, соціально-економічна нерівність, глобальні індекси, фактори та критерії соціально-економічної нерівності.

Особистий внесок Бервено С. М.: характеристика соціально-економічної нерівності; розрахунки показників

Особистий внесок Бервено О. В.: підбір джерел для написання статті, визначення мети та остаточне редагування тексту.

Особистий внесок Злобіна В. Ю.: оформлення табличного матеріалу.

3. Бервено С.М., Бервено О.В., Злобін В.Ю. Аналіз соціально-економічної нерівності крізь призму міграції. *Комунальне господарство міст*. 2025. Вип. 7 № 190. С. 29-35.

DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2025-2-190-29-35>

URL: <https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/uk/article/view/6437/6358>

Ключові слова: нерівність, соціально-економічна нерівність, фактори та наслідки соціально-економічної нерівності, міжнародна міграція, міграційні тенденції.

Особистий внесок Бервено С. М.: розкриття взаємозв'язків міжнародної міграції та соціально-економічної нерівності; аналіз становища мігрантів та розривів між ними та місцевим населенням

Особистий внесок Бервено О. В.: підбір джерел для написання статті, визначення мети та остаточне редагування тексту.

Особистий внесок Злобіна В. Ю.: порівняльний аналіз становища добровільних та вимушених мігрантів.

4. Бервено С.М., Бервено О.В., Москвіна А.О., Броницький О.М. Гендерні аспекти соціально-економічної нерівності: основні характеристики та сучасні тенденції. *Комунальне господарство міст*. 2025. Вип. 5. № 193. С. 15-23.

DOI: 10.33042/3083-6735-2025-5-193-15-23

URL: <https://khges.kname.edu.ua/index.php/khges/uk/article/view/6513/6433>

Ключові слова: соціально-економічна нерівність, гендерна ексклюзія, гендерні стереотипи, гендерні розриви, екосистема, гендерно чутливі робочі місця.

Особистий внесок Бервено С. М.: характеристика гендерної нерівності; аналіз тенденцій гендерних розривів в Україні

Особистий внесок Бервено О. В.: підбір джерел для написання статті, визначення мети та остаточне редагування тексту.

Особистий внесок Москвіної А. О.: аналіз гендерної нерівності на ринку праці.

Особистий внесок Броницького О. М.: підбір фактологічної бази дослідження.

5. Бервено С. М., Бервено О. В. Вплив сучасних міграційних тенденцій на процес нагромадження ознак нерівності. *Проблеми економіки*. 2025. Вип. 4. С. 6-13.

DOI:10.32983/2222-0712-2025-4-6-13

URL: https://www.problecon.com/article/?year=2025&abstract=2025_4_0_6_13

Ключові слова: соціально-економічна нерівність, міграційні тенденції, біженці, міграційна політика, вплив умов, дискримінація.

Особистий внесок Бервено С. М.: характеристика процесу нагромадження нерівності, виокремлення фундаментальних та актуальних ознак нерівності.

Особистий внесок Бервено О. В.: підбір джерел для написання статті, визначення мети та остаточне редагування тексту.

6. Бервено С. М. Соціально-економічна рівність: ексклюзивні обмеження та інклюзивні чинники забезпечення. *Економічний простір*. 2025. № 208. С. 285-291.

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.208.285-291>

URL: <https://economicspace.pgasa.dp.ua/article/view/350014>

Ключові слова: соціальна ексклюзія, інклюзивні чинники соціально-економічної рівності, потенціал інклюзивності системи економічних відносин та інституційного середовища, інклюзивність відносин власності та ринків ресурсів, інклюзивна зайнятість, цифрова інклюзія.

7. Бервено С. М. Екосистеми забезпечення соціально-економічної рівності: структура та види. *Економічний простір*. 2026. № 212. С. 338-344

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.212.338-344>

URL: <https://economicspace.pgasa.dp.ua/article/view/360888>

Ключові слова: розподільчі відносини, відносини соціально-економічної рівності, екосистеми соціально-економічної рівності, резильєнтність рівності, середовище екосистем, синергетичні та мережеві ефекти, інституційний супровід, криза, соціальна політика держави.

Основні наукові результати дисертації у достатній мірі відображені у зазначених статтях, які повністю відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії у чинній редакції в частині вимог щодо: загальної кількості статей, належності наукових видань до затверджених в установленому порядку переліків фахових наукових видань України на момент публікації кожної статті, наявності у кожній статті активного ідентифікатора DOI, порядку врахування статей у співавторстві, а також щодо умов зарахування кожної статті за темою дисертації (обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до мети статті та висновків, а також опублікування не більше ніж однієї статті в одному номері наукового видання).

Рецензенти та офіційні опоненти надали позитивні рецензії та відгуки із зауваженнями.

Здобувач надав відповіді на усі зауваження, що містились у рецензіях та відгуках, рецензенти та офіційні опоненти висловили задоволення відповідями здобувача.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти, зауважень не надходило.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» - членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує *Бервено Софії Миколаївні* ступінь/ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради		_____ Володимир СОБОЛЄВ
М.П.		

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 23:54:30 31.08.2026

Назва файлу з підписом: Бервено_рішення_про_присудження_ступеня.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 276.8 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Бервено_рішення_про_присудження_ступеня.pdf
Розмір файлу без підпису: 289.1 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: СОБОЛЄВ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

П.І.Б.: СОБОЛЄВ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2063713613

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 23:54:29 31.08.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000006EAE740115BCCE07

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.08.19 13:00